

x

Marija Kmetova: Elegija.

x

Tone: Ti si volk! Ti si hijena, ki žre mrličje! Oba ene matere sva. Ena žena naju je dojila. Bodi! Imej njo — imej jo —; če mi je nezvesta, bo zvesta tebi! Ne duha več ne bo po meni.

Nekdo: Ogenj ponehava. Ali ne bo že prepozno?

Narednik: Pojdi! Padel boš, ali tu ali tam zunaj. Ne morem več nazaj! (Vzame revolver.)

Tone: Kdo izmed vas se oglasi zame? Vsaj eno leto bi rad še živel! Do zdaj še živel nisem!

Vsi: Pojdi, kanalja! Ali je tvoja smrt dražja kot naša? — Poberi se, zajec, če ne, te izženemo s kopiti! — Morilec naših otrok in nas! Upornik! Naženimo ga! Mi bomo zanj umirali? On bi rad šel v Brazilijo? Smejal bi se nam! Za grlo ga primite, kaj ga gledate! Pojdi in napravi križ čez grehe! — Kaj bi mi bilo življenje, če bi ga živel kakor ti! — Še ni spal pri ženi, pa hoče, da mu mi odkupimo tisto noč! — Potuhnjenec!

Tone: Kaj sem vam storil, da lajate name?

Vsi: Umreš, če umreš sam. Umreš, če umremo vsi!

Tone (s spačenim obrazom): Psi! Volkovi!

Vsi: Ti nedolžni angel! Narednik, ubij ga, če noče! Ubijte ga! — Gre naj! Ne, ubijte ga! Vrzite ga skozi vrata!

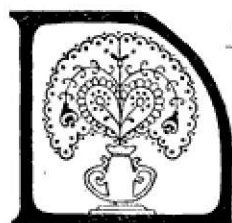
Tone (omahovaje, s strašnim pogledom na vse. Bolj zasé kot za druge): Grem. Grem in izvršil bom povelje. Kot volcjé boste tulili! Kot volcjé! (Nese lopato.)

Nekdo: Kaj neseš?

Tone: Lopato... da si izkopljem grob. Psi! (Odide. Vsi ga spremljajo z očmi. Vrata se zapro.) (Konec prihodnjič.)

Marija Kmetova:

Elegija.

obra je bila naša hiša, lep je bil pogled njenih oken in stene so nas pristrčno objemale. Naši travniki so bili polni metuljev, naša ajda dišav prepolna, rdeča detelja vesela od smeha. Mati niso poznali počitka, roke so jim drhtele v delu, še preden je bil dan in še v noč, dokler ni zamrla svetiljke luč.

Ko pa je bil brat izginil v tuji zemlji in se je ondi grob odprl zanj, se je prelomilo materino življenje. Se jim je zateknilo delo, se jim je razparal pogled, pajčevina drobnih gubic se je razpredla

čez njih obraz. Od časa do časa so se zamislili in so jim onemele roke v naročju.

Pa sem jim dejala:

«Mati, na polje bo treba.»

«Na polje?»

Posedali so ob žitu in so v mislih prekladali žitne bilke iz roke v roko in molčali. In potem so se jim v trepetu razklenili prsti in bilke so obstale v naročju.

«Tako se mi je sanjalo,» so pravili, «da je prišel Jože in je dejal: Mati, z menoj morate. — Kako, sem dejala, ko je žito zrelo in bo treba žeti. — Kesanje obudite, mati, z menoj pojdete. — In je izginil.»

«To so bile sanje, mati, in nikamor ne pojdete.»

«Niso bile samo sanje.»

Prej tako delayni, so posedali mati doma in zrli po dolini; prej tako varčni, niso nič pazili na izdatke in so se oblačili v prazne obleke.

«Saj ni božič, mati, tudi velika noč ni!»

«Kaj bom hranila.»

Zaskrbelo me je. «Mati so bolni, kaj bo?»

In kakor bi bilo nocoj, še danes vem: ležali sva v postelji, zunaj je stala mesečina, tepka je risala veje na steno, mir je držal hišo in vrt. Pa je potrkalo na stropu.

«Slišiš?» so v šepetu zadrhteli mati.

«Slišim,» sem v trepetu odvrnila.

«Slišiš?» so dehnili mati.

«Slišim.» Še enkrat sem vzdrhtela.

«Svoj lastni spomin slišim,» so pritajeno šepnili mati in zdelo se mi je, da so se nasmehnili.

Pogledala sem jih.

«Kaj drugega je bilo; ne mislite teh strašnih misli.»

Mati pa so dejali:

«Tudi ti móli — jaz kesanje obujam.»

In prišel je dan in prišel je drugi dan. Zemlja je zevala v širokih razpokah. Sluzasta vročina nas je páčila, težke so nam bile roke v delu. Prišle so megle na nebó, privlekli so se oblaki kakor huda beseda težki in črni kakor greh. *[ti podobni pač poznej]*

«Nevihata bo,» sem dejala, «po žito moram.»

«Tako sem trudna,» so odvrnili mati, «nikamor ne morem in tudi ti ostani doma.»

«Pa žito?»

x

Miran Jarc: Poletje.

x

In sva se naslonili na okno.

Že je pripihal veter, tepka se je krivila; v črnem zastoru je drhtelo obzorje, težke kaplje so potrkale na šipe.

Mati so zrlí kakor zamaknjeni, a hip za hipom so se stresli, že sem mislila, da jim je slabo.

«Matil!»

Tedaj se je zablislilo, rezek piš se je vrgel na okno. Zabobnelo je, kakor bi se podrla zemlja. Omahnili sva.

«Matil!»

Potem sem se zbudila: ljudje so govorili vame, gledala sem jih, gledala in joj! — izpregledala: mrtvi so ležali mati poleg mene.

Hudo sem zbolela.

Zdaj ni naše hiše več, v tujih rokah so njene bele stene, naše ajde dišijo drugim ljudem.

Jaz moram v službo.

Tako se bojim.

Miran Jarc:

Poletje.

I.

naslanjaču si podpira glavo slikar Mihajlo Samonikel. Skozi odprto okno mu šepetajo črne daljave brezzvezdnate noči in lahna brisavica drsi čez spečo rušo spominov, ki zanihajo za hip kakor prameni njegovih temnih las. — Wien, Praha, München, Leipzig, Dresden, Berlin, Hamburg, Rügen... —

Veličastna in nežna, divje škrtajoča in kot nočni pogovor valoveča simfonija! — Mrtvi pogledi izstradanih ženâ v predmestjih, uporni vriski v očeh zasoplih delavcev, molčanje ladij v pristaniščih, ki so jim na burno dihajoče prsi stopili stavkujoči skladiščniki, drdranje avtomobilov mimo bančnih palač, promenadni koncerti ob ribnikih in jezerih, valovi besed, šepetov, vonjav in misli, pošumevanje dreves in kril, ječanje stopinj po ozkih, temačnih ulicah, vzklikanje, vriskanje in tuljenje množice pri demonstracijah in v velikih gledališčih, smrtno spanje cesarskih gradov, skrivnosten šah na borzah, izmозgani obrazi modrijanov, vsevidcev in jasnovidecev — — vse to je gledal slikar le s telesnimi očmi, njegovi duhovni pogledi pa so se radovali nad sočnim zelenjem travnikov, nad toplorjavimi njivami, nad claudelorrainskimi pokrajinami in rafaelskim nebom; njegova notranja